

Концептуална реинтерпретација архитектонског простора применом принципа „3%“

Conceptual Reinterpretation of Architectural Space Through the Application of the „3%“ Principle

Наташа Пејић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Студијски програм – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај – Тема рада је примена Аблоховог „3%“ принципа минималне интервенције у архитектури. Теоријски део обухвата разматрање овог метода, уз референце парка Ла Вилет и филма *Inception*. У пројектантском делу развијена је концептуална интервенција унутар Ла Вилета која минималним изменама уводи мотиве из филма. Циљ истраживања је приказ потенцијала „3%“ приступа у архитектонској и интердисциплинарној пракси.

Кључне речи: принцип 3%, минимална интервенција, простор, перцепција

Abstract – The thesis explores the application of Abloh's „3%“ principle of minimal intervention within architecture. The theoretical framework discusses the method through the references of Parc de la Villette and the film *Inception*. The design section presents a conceptual intervention in La Villette, introducing cinematic spatial motifs through subtle modifications. The aim is to highlight the potential of the „3%“ approach within architectural and interdisciplinary practice.

Keywords: 3% principle, minimal intervention, space, perception

НАПОМЕНА: Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била проф. др Јелена Атанацковић-Јеличић.

1. УВОД

Савремени дизајн показује да нови доживљај простора не настаје искључиво радикалним трансформацијама, већ и минималним интервенцијама. Принцип „3%“, по Вирцилу Аблоху, открива да и мали помак може отворити нове димензије објекта и простора. У 21. веку преоптерећеном информацијама, суптилне промене постају средство преиспитивања предмета и структура без њиховог рушења, стварајући нове наративе и смисаоне помаке. Ово води кључном питању: шта се дешава када се минимални помак примени на филм, урбанизам и архитектуру? У том оквиру, мали помаци делују као механизам генерисања нових просторних, симболичких и наративних вредности.

2. ВИРЦИЛ АБЛОХ И ПРИНЦИП „3%“

2.1. Професионални оквир

Вирцил Аблох (1980–2021) био је амерички дизајнер, креативни директор и архитекта. Његов рад обухвата моду, графички дизајн, инсталације, грађевину и архитектуру које је студирао. Професионални рад започиње у компанији Fendi, а 2013. оснива бренд Off-White, препознатљив по „индустријској“ естетици и минималним интервенцијама. Сарађује са институцијама попут MoMA, IKEA, Nike и Evian, а 2018. постаје уметнички директор мушке моде у компанији Louis Vuitton [1]. Аблохова пракса заснива се на анализи форме и суптилној трансформацији значења. Он наглашава да је дизајн комуникација и да минимална интервенција може створити нови наратив без рушења постојеће структуре.

2.2. Теоријска основа принципа „3%“

Принцип „3%“ означава минималну, али свесну промену унутар већ постојеће форме, која доводи до нове интерпретације предмета. Ослања се на појмове:

- минимална интервенција – незнатне промене у материјалу, боји или структури;
- семиотика – културни кодови који се читају у објекту;
- *recycling of meaning* – задржавање форме уз промену функције или контекста;
- *ready-made* логика – објекти добијају ново значење суптилним гестом, а не преобликовањем [1,2].

2.3. Изабрани примери

- *Off-White* и *Nike: The Ten* (2017) – редизајн препознатљивих модела са деконструисаним шавовима, типографским ознакама и микро-померањима, што ствара нови слој тумачења без нарушавања форме.
- *IKEA* и *MARKERAD* (2019) – минималне интервенције на масовно произведеним предметима (транспарентни материјали, типографија, неочекивани делови), које мењају перцепцију функције и значења.
- *Off-White* и *MoMA: Little Black Dress* (2018) – суптилна асиметрија и типографски натпис додају ново значење класичном артефакту, задржавајући препознатљивост.

· *Off-White: Industrial Belt* (2016) – индустријски каиш добија визуелни и модни идентитет кроз боју, типографију и промену контекста, илуструјући „рециклирање значења“ [1,2].

2.4. Теоријска полазишта

Аблохов приступ показује да минимална интервенција може створити нови визуелни и семиотички слој без рушења изворне форме предмета. Принцип „3%“ делује као оквир за трансформацију значења у различитим дисциплинама и представља основу за анализу могућих интервенција у архитектури и урбанизму.

3. PARC DE LA VILLETTE (БЕРНАР ЧУМИ)

3.1. Историјски и програмски контекст

Parc de la Villette представља један од најзначајнијих урбанистичко-архитектонских пројеката касног 20. века. Развијен је у некадашњој индустријској зони на североистоку Париза, где је 1982. године расписан конкурс за трансформацију простора у савремени културни парк. Победничко решење Бернара Чумија формулише нови тип јавног простора – хибрид архитектуре, урбанизма и културе. Изградња је трајала од 1984. до 1987. године, након чега се комплекс развија у мрежу музеја, концертних сала, биоскопа и отворених јавних површина. У архитектонској теорији, *Parc de la Villette* препознат је као кључни пример деконструктивистичког приступа пројектовању [3].

3.2. Просторна и концептуална структура

Концепт Бернара Чумија почива на систему од три надовезана просторна слоја: тачке (*folies*), линије и површине. Мрежу тачака чине тридесет и три црвена павиљона постављена у правилан растер 120×120 m, независан од контекста и топографије. Форма сваког павиљона представља варијацију једноставних геометријских облика, што им даје карактер архитектонских „фрагмената“ у простору. Линије функционишу као систем путања који уводи кретање, секвенцу и динамику у перцепцију простора. Оне повезују павиљоне у ритмичку мрежу и усмеравају корисника кроз различите програмске и пејзажне зоне. Површине чине трећи слој – органски, пејзажни простор који стоји у контрасту са строгом геометријом тачака и линеарних траса. Преклапање ова три принципа генерише простор који није статичан, већ се открива кроз кретање и интеракцију [3].

3.3. Потенцијал парка за примену принципа „3%“

Структура Вилета је јасно организована и прецизна, што омогућава да минимална интервенција произведе нови слој значења без нарушавања форме. Мали помаци могу нагласити одређене сегменте, унети динамику и променити ритам простора. *Folies* павиљони и прецизна мрежа увлаче посетиоца у доживљај простора, чиме се јасно показује потенцијал парка за испитивање примене принципа „3%“ у урбанизму и архитектури.

4. INCEPTION (КРИСТОФЕР НОЛАН)

4.1. Филм у општем контексту

Inception (2010), режије Кристофера Нолана, представља један од најзначајнијих филмских пројеката 21. века. Овај психолошки трилер са елементима научне фантастике истражује границе између стварности и подсвести – снове, мисли, идеје и унутрашње борбе. Протагониста је агент који краде тајне из подсвести људи помоћу специјалних направа, улазећи у њихове умове док спавају. У заплету добија задатак да у уму циљне особе имплементира идеју, процес познат као *inception* (зачетак). Филм је постигао велики светски успех, освојио четири Оскара, зарадио преко 830 милиона долара и оставио трајан утицај на популарну културу [4].

4.2. Перцепција простора у филму

Нолан у филму третира простор као активни елемент приче, а не само као сценографску позадину. Архитектура постаје посредник између индивидуалног и колективног несвесног, прилагођавајући се психичким стањима ликова. Аријанда, млада архитекта у тиму протагониста, дизајнира и конструише унутрашње светове сна, стварајући просторе који су логични за особу у чији сан улазе, али довољно флексибилни да поднесу наративне и психолошке промене. Филм је организован кроз вишеслојну структуру снова, где сваки ниво функционише као засебна временска, архитектонска и симболичка целина. Дубљи нивои постају апстрактнији и нестабилнији, са искривљеним улицама и бесконачним коридорима, што визуелно представља психичке тензије ликова. Простор постаје инструмент за приказ осећања, страхова и траума, односно психолошког пејзажа. Архитектонски елементи нису подређени само реалистичној логици већ и логикама снова и подсвести, што наглашава мотив лавиринта и симболику урбаних матрица.

4.3. Потенцијал филма као средства за примену принципа „3%“

Филм *Inception* показује како архитектура и урбанизам могу одражавати психичке, емоционалне и когнитивне процесе човека. Увођењем само једног новог елемента или мотива покреће се трансформација целог окружења, која утиче на перцепцију и реакције ликова – на њихов емоционални доживљај прошлости и садашњости. Комплексност архитектуре у филму открива како један мали елемент – неприродна перспектива, „рупа“ у логици или предмет који не припада контексту – може трансформисати целу структуру и узбуркати емоције корисника. Радња филма заснива се на увођењу једне идеје – „зрна“ које мења размишљање и понашање појединца, изазивајући значајне последице унутар његовог ума. Баш тај концепт суптилне интервенције представља филмску аналогију принципу „3%“ и наглашава потенцијал филма као средства за примену минималних, али значајних измена у већ постојећим архитектонским и урбанистичким системима.

5. ПРИМЕНА ПРИНЦИПА „3%“ У ПРОЈЕКТНОМ КОНТЕКСТУ

5.1. Дефинисање пројектног проблема

Пројектни задатак захтева истраживање примене принципа „3%“ у архитектонској целини, уз додатни слој – имплементацију елемента инспирисаног одабраним филмом. Како је савремено окружење преоптерећено информацијама, то отежава усмеравање пажње и читљивост објеката и простора. Минимална интервенција има за циљ да појача јасноћу, усмери пажњу корисника и створи максималан ефекат без нарушавања постојеће структуре. Циљ је повезати дизајн, архитектуру и филмску логику у тродимензионалну наративну структуру простора, истовремено обнављајући архитектонске структуре које су пале у заборав.

5.2. Увод у пројекат

Анализом Парка Вилет и филма *Inception* уочени су јасни елементи погодни за примену принципа „3%“: отвореност парка за нове наративе и слојевитост филмског простора. Парк нуди стабилну структуру за увођење једноставног елемента, док филм приказује како мала промена утиче на перцепцију, емоције и интроспекцију. Комбинација ова два примера открива потенцијал за повезивање архитектонске структуре и психолошког ефекта минималне интервенције.

5.3. Разрада идејног решења

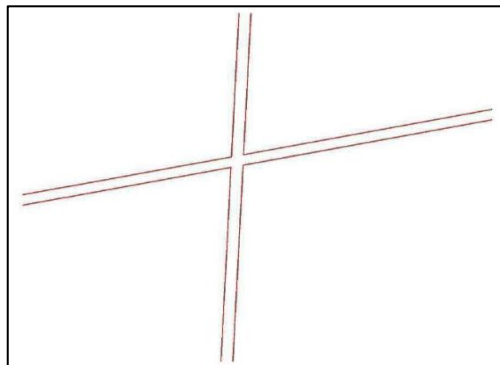
Локација: Конкретна тачка интервенције изабрана је у централном делу парка, на некадашњој локацији за летње биоскопске пројекције. То је празнина унутар система, окружена пешачким токовима, вегетацијом, јавним објектима и црвеним павиљонима који представљају суштину Чумијевог система. Због величине и положаја, ово место је идеално за увођење помака од 3% – довољно просторна да прихвати нову идеју, а истовремено богата елементима који већ дефинишу парк. Простор постаје позорница за уметање једноставног, али семантички снажног елемента инспирисаног филмом *Inception*.

Слика 1. Приказ одабране локације за идејни пројекат [5]

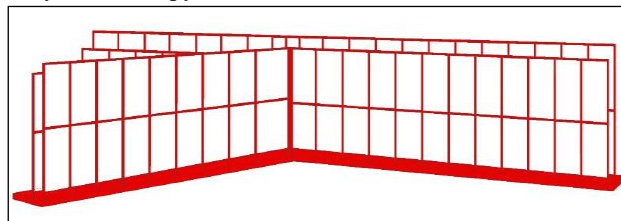
Интервенција: На одабрано место уводи се двоструко огледало у форми слова Х. Проходно је у средишту, једноставне форме, али довољно велико да трансформише доживљај простора. Његова улога није стварање новог амбијента, већ искривљавање постојећег, преусмеравање погледа и будно освешћавање онога што већ постоји. Спољашње површине огледала благо су замућене и непропорционално рефлектују парк – приказују познат, али изобличен амбијент, слично као и снови у филму *Inception*. Унутрашњост је интензивно црвена,

интимна и усмерена ка унутрашњем доживљају посетиоца. Неки сегменти црвене унутрашњости називају се и споља, стварајући визуелну везу са даљином и позивајући пролазника да закорачи – од онога што види ка ономе што осећа.

Слика 2. Шематски приказ основе огледала

Конструкција и поставка: Огледало је монтирано на челичну потконструкцију стубова и греда, са панелима причвршћеним са обе стране, омогућавајући проходност и континуитет рефлексије. Позиционирано је унутар модуларног растера Вилета тако да пресеће главне токове кретања и омогућава интерактивно искуство са окружењем.

Слика 3. Шематски приказ потконструкције огледала

Перцепција: Елемент огледала је интерактиван – потпуно је само у присуству човека. Позива на саморефлексију и преиспитивање реалности. Парк постаје двострук – реалан и рефлектован, док се посетиоци налазе између ова два слоја. Пролазак кроз црвену унутрашњост наглашава интроспективну дубину и тренутак суочавања, док замућеност спољашње површине делује као тотем – подсетник да реалност можда није коначна. Огледало минимално интервенише у физичкој реалности, али у свести корисника отвара нову димензију простора и доживљаја.

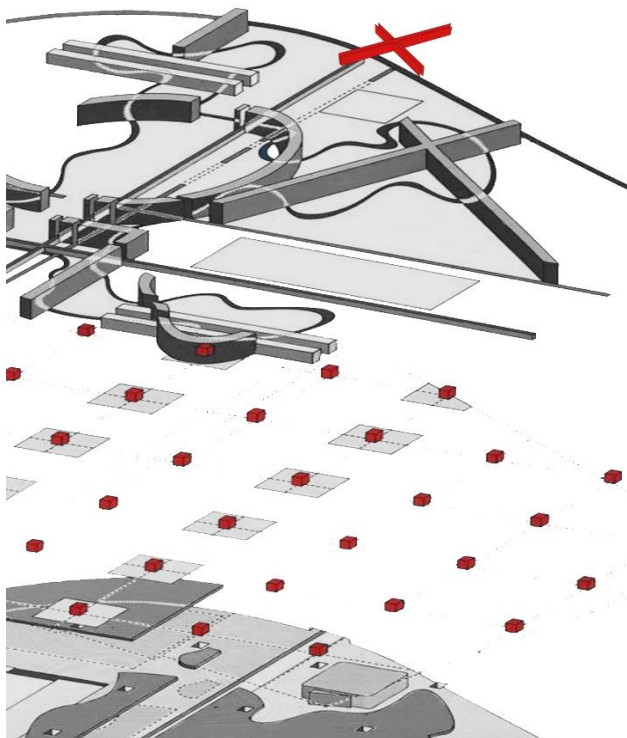
Кључни психолошки ефекти за посетиоца су:

- Саморефлексија – посматрање себе у односу на простор; идентитет постаје део архитектуре и интеракције са окружењем.
- Промена оријентације и граница реалности – замућена рефлексија ствара искуство „луцидног сна“, слично као у филму *Inception*.
- Истраживање и неизвесност – посетиоци су активни актери простора; улазак у огледало постаје ментална авантура која траје до изласка и повратка у препознатљиву стварност.

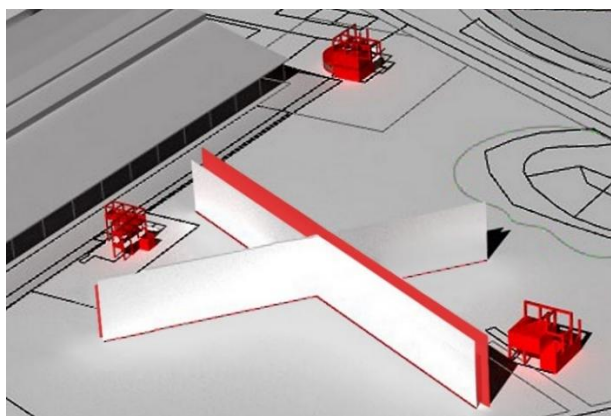
Једноставна, али пажљиво промишљена форма огледала омогућава максималан когнитивни ефекат: посетиоци постају активни учесници у доживљају парка. Простор је суптилно трансформисан, али остаје препознатљив – што је суштина принципа „3%“.

5.4. Визуелна презентација пројекта

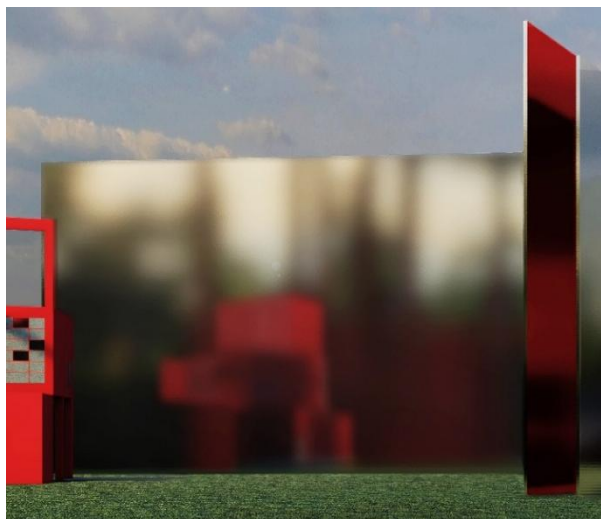
Прилози су ауторско дело и илуструју интервенцију огледала у контексту парка.

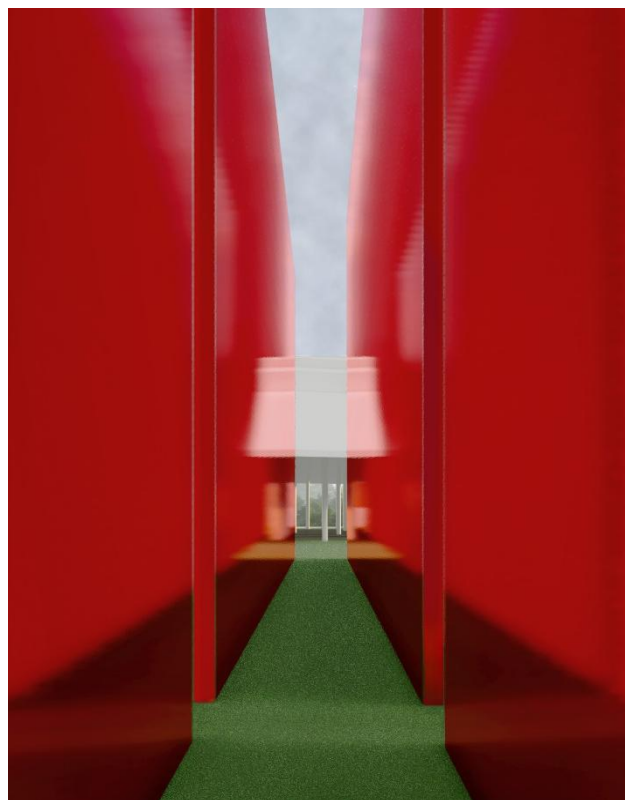
Слика 4. Слојеви парка са додатим слојем огледалом

Слика 5. Дијаграм односа огледала и околних павиљона

Слика 6. Спољашња перспектива, поглед на огледало

Слика 7. Унутрашња перспектива, поглед из центра

6. ЗАКЉУЧАК

Увођење огледала у Парк Вилет показује да принцип „3%“ има потенцијал у архитектури и урбанизму – минималне интервенције могу пробудити нову перцепцију и трансформисати простор.

7. ЛИТЕРАТУРА

DOI: <https://doi.org/10.24867/35FA06Pejic>

[2] https://en.wikipedia.org/wiki/Virgil_Abloh (pristupljeno novembra 2025.)

[3] R. Radović, „Nova antologija kuća“, Beograd: Građevinska knjiga, 2007.

[4] <https://en.wikipedia.org/wiki/Inception> (pristupljeno novembra 2025.)

[5] <https://www.parisinsidersguide.com/parc-de-la-villette.html> (pristupljeno novembra 2025.)

Кратка биографија:

Наташа Пејић рођена је у Новом Саду 2001. године. Основне студије из области архитектуре завршила је на Факултету техничких наука 2024. године. Мастер рад из области архитектуре одбранила је на истом факултету 2025. године.

Контакт: natasa01pejic@gmail.com